

WEB01-Webes Architektúra, HTTP, HTML

Statikus kiszolgálás	Dinamikus kiszolgálás
Egyszerű, olcsó, hatékony	Bonyolult, Drága, Lassabb
A tartalom csak a szerveren található fájlok manipulációjával módosítható	A tartalom újraindítás nélkül és telepítés nélkül frissíthető.
!= Statikus weboldal! : Statikus kódból módosíthatjuk a JS tartalmát.	Dinamikus weboldal != Dinamikus kiszolgálás! Léteznek single page application-ök, amik egy API-ról töltik le az adatokat.

Session: Egy felhasználó első és utolsó kérése közt lezajló kérés-válasz tranzakciók.

Kérés és válasz elemei

GET: Erőforrás letöltése

POST: Adat felküldése a szerverre a kérés body részében.

PUT, PATCH: Frissíti a megadott erőforrást a szerveren.

DELETE: Töröl egy megadott erőforrást.

HEAD: HTTP fejléc lekérdezése a megadott erőforrásról.

OPTIONS: Visszaadja a szerver által támogatott HTTP metódusok listáját.

TRACE: visszaküldi a kapott kérést.

🔗 Biztonságos metódusok

Csak információ **letöltésére** szolgálnak. Nincs mellékhatásuk, nem változtatnak állapotot a szerveren. A kliens gond nélkül megpróbálhatja újra

- Ezek a **GET, HEAD, OPTIONS, TRACE**

🔗 Idempotens mótus

Többszöri végrehajtása ugyanazt a hatást váltja ki, mint az egyszeri.

⚠ Minden biztonságos metódus egyben idempotens is!

- Továbbá ezek még a **PUT, DELETE** metódusok
- A **DELETE** nem dobhat hibát, hogy nem található az erőforrás.

- A **POST** általában nem idempotens.
- A **PATCH** sem, mert a részleges frissítés megvalósítása lehet olyan, hogy mellékhatása van.

URL

Meghatározza az erőforrás elérését is.

http://www.google.com/search?q=facebook#result

protocol domain path parameters fragment

Általánosan: **protocol://username:password@FQDN:port/path/file?variable1=value1&variable2=value2#fragment**

Abszolút URL: mindentől függetlenül, egyértelműen határozza meg az útvonalat.

Relatív URL: az aktuális dokumentumhoz vagy a szerver gyökeréhez képest relatív útvonal.

🔗 Mi töltődik be a <http://www.google.com@www.bme.hu> hatására?

www.bme.hu, ahova a "www.google.com" felhasználónévvel próbálunk majd meg belépni.

Kérés típusai REST APIban:

GET: Lekérdezi az URL-en található erőforrást.

POST: Létrehoz egy új erőforrást a megadott URL-en.

PUT: Létrehozza, vagy lecseréli az adott URL-en levő erőforrást.

PATCH: Részlegesen frissíti az erőforrást.

DELETE: Törli az URL-en levő erőforrást.

HTML

Jelölőnyelv, ami leírja a böngészőknek, hogyan épül fel a weboldal struktúrája.

Attribútumok: Extra információt adnak az elemhez. (Egyedi azonosító, név, CSS osztályok..)

- A nyitó tagbe írjuk be, a neve után = jel következik. Bool értéknél elhagyható az érték, elég kiírni az attrib. nevét.
- Megadható javascript függvény is, amit adott eseményre meg akarunk híni. pl.
`onclick=randomFunction(this)`

<head>

- Itt adhatunk meg az oldalra vonatkozó metaadatokat (karakterkódolás, oldal címe, cache beállítások, stb.)
- Itt hivatkozhatunk css fájlokra

Szemantikus oldalváz

Több különböző tag, pl.: <header>, <nav>, <aside>, <section>, <article>, <footer>, stb..

- **Jobb**, mert egyes elemek jelentéssel bírnak.
 - A böngészők, keresőmotorok szeretik, értelmezik

Blokk elemek	Inline elemek
Mindig új sorban jelennek meg.	Ugyanabban a sorban jeleníti meg, mint amiben az előtte levő elem van.
Csak blokk szintű elembe lehet beágyazni.	Blokk szintű elem tartalmának egy része.
pl: div , p	pl: span , strong

Táblázatok

```

<table>
  <caption>Csoport lista</caption>
  <thead>
    <tr>
      <th scope="col">Név</th>
      <th scope="col">Életkor</th>
      <th scope="col">Jel</th>
    </tr>
  </thead>
  <tbody>
    <tr>
      <th scope="row">Gábor</th>
      <td>39</td>
      <td>zászló</td>
    </tr>
  </tbody>
</table>

```

Űrlapok

```

<form action="register.aspx" method="get">
  <label for="name">Név:</label>
  <input type="text" id="name"
    name="name" value="Gincsei Gábor">
  <br>
  <input type="submit" value="Küldés">
</form>

```

Input típusok

Egyszerű bevétel: text , password, number, textarea

Választós mező: radio, checkbox

Gombok: button, submit, reset

Fájl: File

- Feltöltés:
 - Olyan input, amivel fájlt lehet kiválasztani: `<input type="file">`
 - Formon (enctype), vagy inputon a formenctype megadása
 - `<input formenctype="multipart/form-data">` VAGY
 - `<form ... enctype="multipart/form-data">`
 - Több fájl feltöltéséhez:
 - `<input type="file" multiple>`

Dátum típusok: date, datetime, datetime-local, month, time, week

Egyéb: email, range, search, tel, url, color

Legördülő lista: select

- *optgroup*: választható elemek csoportja
- *option*: konkrét választható elem:

```
<select>
  <option value="alma">Alma</option>
  <option value="korte">Körte</option>
</select>
```

Szűrhető lista: datalist

- Select helyett datalist, de ugyanúgy option-ök vannak.

Beviteli mezőhöz tartozó címke: `<label>`

- for attribútum: megadhatjuk, hogy melyik inputhoz tartozik.

Input attribútumok

placeholder: Helyőrző

readonly: Csak olvasható.

disabled: Letiltott. **Nem kerül felküldésre a szerver felé!**

autocomplete="off": Korábbi értékek felajánlásának kikapcsolása.

autofocus: Automatikusan kapjon fókuszt.

Validáció

required: Kitelezően kitöltendő mező

pattern: Reguláris kifejezés, amire illeszkednie kell a bevitt adatoknak.

maxlength: maximális hossz

min, max, step = min/max érték, és lépésköz

Javascript kódból is validálhatunk.

Állapotmegőrzés

A HTTP alapból állapotmentes. Ez annyira nem jó akkor, amikor például szeretnénk, hogy megjegyezze az oldal a belépési adatainkat (pl Gmail), vagy a kosarunk tartalmát egy webshopban.

Megoldási lehetőségek:

kliens->szerver

1. **Session információ küldése az adattal együtt, minden kérésnél**
 - [p] Nem igényel a szerveroldalon erőforrást, sok felhasználót ki lehet vele egyszerre szolgálni.
 - [c] A tárolható adatok mérete korlátozott (Nem skálázódik jól nagy adatmennyiségre)
 - [c] Az adatok mindig utaznak a hálózaton, pazaroljuk a sávszélességet.
 - [c] Biztonsági kérdések szempontjából sem annyira előnyös.

Ha valaki belelát a forgalomba, akkor a session adatokkal kiadhatja magát másnak (man-in-the-middle), módosíthatja az adatot nem kívánt módon: *tampering*. Megoldás: **digitális aláírás** vagy csak szimplán beleláthat (*eavesdropping*): Megoldás: **HTTPS**

Megvalósítás:

- URL mezőben: a végére illesztve egy ? után. Ha több paramétert is el akarunk küldeni, akkor köztük & jelet írunk: www.google.com?page=2&q=valami

- Rejtett form mező: `<input type="hidden" name="id" value="2">`

2. Cookie-ban (ez kicsit még az 1. megvalósításhoz tartozik.)

- "memória a HTTP-hez"
- **Session cookie**: Csak a munkamenet idejére létezik, a böngésző bezárásával törlődik.
- **Permanent cookie**: Diszkrét mentődik
- tartalma:
 - *Name*
 - *Value*: string
 - *Expiration date*: lejáratási idő
 - *Path*: URL-ben minek kell szerepelnie, hogy elküldje a böngésző
 - *Domain*: melyik hostokra kell küldeni (alapértelmezetten oda, ahonnan letöltöttük az oldalt)
 - *Secure*: Csak HTTPS-en használható
 - *HttpOnly*: Állítható vele, hogy lehessen-e JavaScriptből módosítani.
- A süti törlésére nincs külön fejléc. Felül lehet írni üres tartalommal és egy már lejárt lejárat dátummal.
- A böngésző minden alkalommal visszaküldi a szerver felé, ha egyezik a domain és path
- **Nyílt szöveggként utazik**
- **Változtatható a tartalma**
- **Nem garatnálható az eredete**
- **Script is hozzáférhet és módosíthatja**
- Ezeknek nagy részéhez létezik valamilyen védelem (titkosítás, aláírás)

3. Local és Session Storage

4. IndexedDB

5. FileSystem (csak virtuális fájlrendszer)

kliens + szerver

1. Az információk a szerveren tárolódnak, csak a munkamenet azonosítója utazik a kliens + szerver közt. Minden előny, ami a másikonál hátrány volt, de **sok memóriát igényel**

HTTPS

A HTTP alapból titkosítatlan, de TLS vagy SSL-el már titkosított (HTTPS)

Ez nem önálló protokoll! TLS, SSL felett már protokoll is utazhat.

Port: 443

Funkciói:

- Szerver azonosítása: pontosan kivel kommunikál a gép
- Kommunikáció titkosítása: védelem a lehallgatás ellen.
- Tartalom integritása: védelem a megváltoztatás ellen.

Tanúsítvány

Egy megbízható harmadik fél (**Certificate Authority**) igazolja a szerver hitelességét. Ez nem feltétlen egy szervezet jelent, lehet akár több is, egy láncban, egészen a gyökér tanúsítvány-kiadóiig.

Részei:

- **Signature Algorithm:** aláíráshoz használt algoritmus
- **Issuer:** Kiállító
- **Valid from-to:** érvényességi idők
- **Subject:** Kinek állították ki
- **Public key:** Maga a publikus kulcs
- **Thumbprint:** Ez alapján is kereshető lenyomat
- **SAN:** További FQDN, amikre érvényes lesz a tanúsítvány

Tanúsítványkészítés folyamata:

1. Kérelem (**Certificate Signing Request**) összeállítása
 - Kulcspár generálása a szerveren, openssl-el
 - A privát részét nem küldi el a szerver a CA-nak, az titkos marad
 - Szervezeti egység adatainak megadása
 - Egyéb adatok (signature algorithm, SAN, stb.)
2. Kérelem feltöltése a CA-hoz, aki ezután meggyőződik róla, hogy megbízható-e a szerver, majd visszaküldi az aláírt tanúsítványt a szervernek
 - A CA csak azt igazolja, hogy a nyilvános kulcs az adott tulajdonosé.
3. A visszakapott adatokkal befejezi a szerver az igénylési folyamatot.
4. Hozzáadja a szerver a tanúsítványt az adott weboldalhoz, létrejön a HTTPS binding.

Önaláírt tanúsítványok

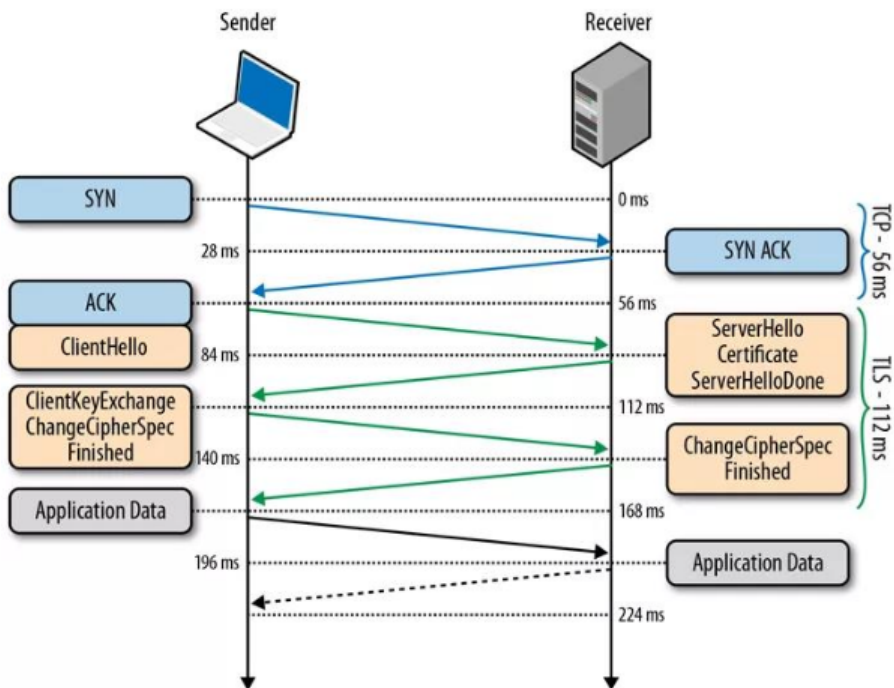
- 👍 Gyors, olcsó, tetszőlegesen testreszabható, titkosítja a kapcsolatot
- 🚫 Nem azonosítja a szervert; kizárható man-in-the-middle támadással
- 🚫 Arra tanítja a felhasználókat, hogy elfogadják a nem hiteles tanúsítványt is.

Mikor érvényes egy tanúsítvány?

Ha:

- ✅ Hiteles a kiállító
 - Ehhez a böngészőnek meg kell bíznia a CA lánc minden szereplőjében
- ✅ Nem járt le.
 - Egy tanúsítvány általában 1-3 évig érvényes
- ✅ Az aktuális szerver számára állították ki
 - A tanúsítvány Subject mezőjének meg kell egyeznie az oldal betöltéséhez használt FQDN-nel
- ✅ Nem vonták vissza
 - Kompromittálódhat a tanúsítvány, vagy a CA.

Kulcscsere folyamata

HTTP Protokollok, TLS

TLS 1.2

- 2 network roundtrip

TLS 1.3

- 1 roundtrip
- Szigorúan korlátozza a használható titkosítási algoritmusokat. A kliens így azonnal kitalálhatja, hogy a szerver melyiket fogja használni

HTTP/3 QUIC

- HTTP + kriptográfiai handshake egyben. Önmagába foglalja a TLS 1.3-at, így nem lehet nélküle használni.

